

Nr 19.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142); given Stockholms slott den 25 november 1938.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142).

GUSTAF.

K. G. Westman.

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142).

Härigenom förordnas, att 20, 57, 63, 64 och 82 §§ stadsplanelagen den 29 maj 1931 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

20 §.

Inom område — — — avsett ändamål.

Har med avseende å visst område jämlikt 14 § beslut meddelats eller på sätt i 15 § sägs fråga väckts om antagande eller ändring av stadsplan eller stomplan, eller har enligt 16 § förbud meddelats mot nybyggnad inom område, för vilket stadsplan eller stomplan antagits eller beträffande vilket föreläggande enligt 4 eller 12 § givits om upprättande eller ändring av sådan plan, äger Konungens befallningshavande i den utsträckning, som för- anledes av omständigheterna, meddela förbud mot åtgärd, varom i första stycket sägs. Förbud, som nu sagts, skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

57 §.

Konungen äger — — — av omständigheterna.

Föreligger fråga — — — Konungens befallningshavande.

Har enligt första stycket meddelats nybyggnadsförbud, eller är fall för handen, som i andra stycket avses, skall vad i 20 § andra stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Närmare bestämmelser — — — av Konungen.

63 §.

Nybyggnad må — — — avsett ändamål.

Å byggnadsmark — — — mot tomtindelningen.

Beträffande område, som ingår i byggnadsplan, skall vad i 20 § andra stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

64 §.

Föreligger fråga — — — Konungens befallningshavande.

Är fall, som i första stycket avses, för handen, skall vad i 20 § andra stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

82 §.

Råder, då — — — annorledes förordnar.

I fall, som i första stycket avses, skall vad i 20 § andra stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1939.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 oktober 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, ERIKSSON.

Efter gemensam beredning med tillförordnade chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Quensel, anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, fråga angående *ändring i vissa delar av stadsplanelagen*.

Föredraganden anför:

»Enligt 20 § stadsplanelagen den 29 maj 1931 är det förbjudet att inom område, som ingår i stadsplan eller stomplan, vidtaga schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd, såvida åtgärden uppenbarligen är av beskaffenhet att kunna väsentligt försvåra områdets användande för avsett ändamål. Beträffande område, för vilket icke fastställts stadsplan eller stomplan, finnes icke någon motsvarande bestämmelse.

Önskemålet att ett tillämnat ordnande av bebyggelsen icke skall försvåras genom olämpliga åtgärder har emellertid i annat avseende tillgodosetts även vad angår vissa områden av sistnämnda slag. Principiellt gäller sålunda förbud mot nybyggnad i strid ej blott mot fastställd stadsplan eller stomplan utan även mot utomplansbestämmelser, som fastställts för stad eller stadsliknande samhälles ytterområden. Beträffande den egentliga landsbygden finnes motsvarande förbud mot nybyggnad i strid mot fastställd byggnadsplan eller mot fastställda utomplansbestämmelser. — Redan ett tillämnat ordnande av bebyggelsen inom ett område kan föranleda uppkomsten av förbud mot nybyggnad inom området. Har fråga uppkommit om bildande av ett municipalsamhälle för sagda ändamål, äger sålunda länsstyrelsen i avvaktan på frågans slutliga avgörande utfärda förbud att utan särskilt tillstånd verkställa nybyggnad inom området för det blivande municipalsamhället. Det ankommer sedan på Kungl. Maj:t att vid frågans avgörande meddela det förbud mot nybyggnad inom orten, som föranledes av omständigheterna. Inom stad eller stadsliknande samhälle kan förbud mot nybyggnad utverkas hos länsstyrelsen så snart förslag väckts om antagande eller ändring av stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser för visst område. Antagandet av ett dylikt förslag medför även förbud mot nybyggnad utan tillstånd av

länsstyrelsen; förbudet gäller till dess frågan om förslaget fastställelse prövas. Vad angår den egentliga landsbygden kan länsstyrelsen, då fråga föreligger om upprättande av byggnadsplan för visst område eller om ändring i sådan plan, meddela förbud att utan särskilt tillstånd verkställa nybyggnad inom området. — Slutligen må erinras därom att, i den mån underställt förslag till stadsplan, stomplan eller utomplansbestämmelser såsom för stad icke vinner fastställelse, Kungl. Maj:t kan för viss tid meddela erforderligt byggnadsförbud, ävensom att Kungl. Maj:t vid föreläggande om upprättande eller ändring av stadsplan eller stomplan äger meddela sådant förbud.

Vid 1938 års riksdag framställdes i andra kammaren av herr Lundqvist en interpellation till chefen för justitiedepartementet angående åtgärder till förekommande av skadegörelse genom bortforsling av jord och dylikt inom sådana områden där fråga om en stadsmässig reglering av bebyggelsen väckts men ännu ej slutligt avgjorts. I motiveringen till interpellationen anfördes bland annat:

'Det vill synas som om något mer än möjlighet att meddela nybyggnadsförbud vore behövt för att icke samhället i avbidan på stadsplanens fastställelse i dylika fall skall vara utsatt för risken att olämpliga åtgärder vidtagas, vilka efter stadsplanens fastställelse skulle vara utslutna. Jag åsyftar härmed det förhållandet, att enligt 20 § i stadsplanelagen schaktning, fyllning, trädfällning eller annan därmed jämförlig åtgärd icke må vidtagas inom område, som ingår i stadsplan, såvida åtgärden uppenbarligen är av beskaffenhet att kunna väsentligt försvåra områdets användande för avsett ändamål. Även det skydd mot olämpliga åtgärder, som man velat bereda genom detta lagstadgande, torde åtminstone i särskilda fall kunna vara lika behövt redan under övergångstiden från det frågan om tillämpning av stadsplanelagens stadsbestämmelser inom ett samhälle tages upp och tills stadsplanen hunnit fastställas.

Min uppmärksamhet har riktats härpå med anledning av vad som i detta avseende passerat inom ett municipalsamhälle här i Stockholms närhet, för vilket stadsplanelagstiftningens stadsbestämmelser nu varit tillämpliga i tio års tid, men som ännu icke fått någon stadsplan fastställd. I avvaktan härpå gäller förbud mot nybyggnad. Samhället har karaktären av trädgårds-samhälle, och det ligger otvivelaktigt största vikt uppå att denna dess karaktär bibehålles och än vidare utvecklas. Markens naturliga beskaffenhet inom samhället erbjuder goda förutsättningar härför. Men just denna tillgång inom samhället håller nu på att spolieras. Enskilda markägare — bosatta å annan ort — ha tagit sig för att i stor skala försälja och bortforsla jord från sina fastigheter. Redan har ett 10-tal stadsägor inom samhället med en sammanlagd areal av närmare 30,000 kvadratmeter blivit på detta sätt fördärvade. Och man har anledning befara, att denna skadegörelse, om den får obehindrat fortgå, skall bli ännu mera omfattande, innan samhällets besvärliga stadsplanefråga kan bli löst. — — —

Under sådana förhållanden synes man icke kunna komma till annan slutsats, än att det nu omnämnda samhället — och naturligen även andra därmed jämförliga samhällen — härvidlag sakna det skydd mot olämpliga åtgärder från enskilda markägares sida, som de rätteligen borde vara tillförsäkrade. Det anförda torde visa, att betydande värden kunna stå på spel, om icke ett sådant skydd åstadkommes. Jag kan ej heller underlåta att påpeka, att tidigare framlagda stadsplaneförslag för det samhälle, jag här talat

om, synas ha mött motstånd väsentligen därför, att i desamma icke tillräckligt stora områden varit avsatta till parker och andra platser för allmän trevnad. I betraktande härav synes det så mycket egendomligare, att enskilda markägare inom samhället kunna ha möjlighet att, under det arbetet med stadsplanen pågå, vidtaga åtgärder, som måste komma att i hög grad försvåra samhällets fortsatta utveckling just såsom trädgårdssamhälle.'

Till besvarande av interpellationen tillkännagav jag, att genom sakkunnig person verkstälts undersökning av de förhållanden interpellanten berört. Av denna undersökning syntes framgå ej blott att missförhållanden av angiven art föreläge i det åsyftade särskilda fallet, utan också att bortförande av jord på liknande sätt i större eller mindre omfattning förekommit på andra håll. Anledning föreläge fördenskull att taga under omprövning behovet av bestämmelser, ägnade att förebygga skadegörelse genom schaktning, träd-fällning m. m. redan på ett tidigare stadium än då fastställd stadsplan eller stomplan funnes.

Inom justitiedepartementet har sedermera utarbetats en *promemoria med utkast till lag om ändrad lydelse av 20 och 57 §§ stadsplanlagen*.

I promemorian uttalades att för tillgodoseende av ovan angivna synpunkter syntes krävas, att rättsligt skydd mot olämpliga åtgärder av de slag som avsåges i 20 § stadsplanlagen bereddes jämväl för sådant inom stad eller stadsliknande samhälle beläget område, vars planläggning vore under förberedande. Hit hörde i första hand ej blott områden, för vilka beslut om antagande eller ändring av stads- eller stomplan fattats av stadsfullmäktige men frågan om fastställelse ännu ej hunnit prövas (14 §), utan överhuvud varje område, beträffande vilket fråga om antagande av stads- eller stomplan eller ändring därav vore väckt och följaktligen förbud mot nybyggnad kunde meddelas (15 §). Uppmärksamhet förtjänade vidare områden, för vilka Kungl. Maj:t vägrat fastställelse å beslutad stads- eller stomplan men förordnat om nybyggnadsförbud (16 § första stycket) eller ock meddelat dylikt förbud i samband med föreläggande att upprätta stadsplan (16 § andra stycket). Jämväl i sistnämnda båda fall syntes möjlighet böra beredas att inom område, där nybyggnadsförbudet gällde, förbjuda åtgärd varom nu vore fråga. Vad nu sagts syntes äga giltighet även beträffande sådana tätare befolkade orter på landet, beträffande vilka Kungl. Maj:t utfärdat nybyggnadsförbud i anslutning till förordnande om tillämpning för orten av stadsplanlagens bestämmelser för stad eller fråga uppkommit angående sådant förordnande (57 § första och andra styckena).

Enligt det vid promemorian fogade lagutkastet skulle såsom ett andra stycke i 20 § stadsplanlagen införas stadgande att, då fråga föreläge enligt 14 eller 15 § om antagande eller ändring av stadsplan eller stomplan eller enligt 16 § meddelats förbud mot nybyggnad inom område, för vilket antagits stadsplan eller stomplan eller beträffande vilket meddelats föreläggande enligt 4 §, länsstyrelsen ägde förordna om de inskränkningar i rätten att vidtaga i paragrafens första stycke omförmälda åtgärder som föranleddes av omständigheterna; och skulle förordnande, som nu sagts, lända till efterrättelse

utan hinder av fördrifningen. Vad sålunda föreskrivits skulle enligt stadgande i ett i 57 § infört nytt tredje stycke äga motsvarande tillämpning, därest enligt första stycket i samma paragraf meddelats nybyggnadsförbud eller sådant fall vore för handen, som i paragrafens andra stycke avsåges.

Över promemorian jämte därvid fogat lagutkast ha avgivits utlåtanden av byggnadsstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Malmöhus, Örebro och Västerbottens län samt lantmäteristyrelsen ävensom av Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska kommunaltekniska föreningen och Sveriges fastighetsägareförbund. Dessutom ha inkommit yttranden, som av nämnda länsstyrelser infordrats från vissa underlydande myndigheter.

Byggnadsstyrelsen har, med förmälan att den föreslagna ändringen av stadsplanlagen vore önskvärd och av behovet starkt påkallad, tillstyrkt att densamma genomfördes. Enligt styrelsens mening borde emellertid ändringen icke inskränkas att allenast gälla städer och stadsliknande samhällen. Styrelsen hemställde, att förslaget måtte utvidgas att omfatta jämväl områden för byggnadsplan enligt 60 och 64 §§ stadsplanlagen. Till närmare motivering härför har styrelsen anfört:

Behovet av ett ingripande från det allmännas sida mot bland annat olämplig jordschaktning inom viss ort syntes uteslutande vara beroende av den å orten befintliga eller blivande samhällsbebyggelsens beskaffenhet i och för sig och alltså ovidkommande den frågan, efter vilka lagbestämmelser bebyggelsen reglerades. Det förhölle sig så, att här i landet funnes och utvecklades alltså ett stort antal samhällsbildningar — stations- eller industrisamhällen m. m. — för vilka stadsplanlagen av en eller annan anledning först på ett långt framskridet stadium bleve tillämplig och som därför beträffande bebyggelsens beskaffenhet, invånarantal och storleksordning i övrigt ofta kunna bli avsevärt större än många städer och stadsliknande samhällen, innan möjligheter förefunnes att reglera samhällsbebyggelsen medelst stadsplan eller stomplan. Bebyggelsen inom åsyftade samhällsbildningar reglerades i bästa fall endast medelst byggnadsplan, ofta endast genom utomplansbestämmelser. — Det syntes även böra nämnas, att i åtminstone ett av de samhällen, som närmast torde hava föranlett ifrågasatt lagförslag, reglerades bebyggandet endast genom delvis byggnadsplan, delvis utomplansbestämmelser, ehuru marken länge varit avstyckad och bebyggd i en omfattning, som mer än väl motiverade municipalbildning och därav följande stadsplanläggning. Enligt byggnadsstyrelsens mening vore det alltså synnerligen angeläget att jämväl för här åsyftade samhällsområden på den rena landsbygden möjligheter bereddades till förhindrande av bland annat för markens användning och bebyggande olämpliga schaktningsåtgärder, åtminstone inom områden, där byggnadsplan funnes fastställd eller där fråga väckts om upprättande av byggnadsplan och där byggnadsförbud av sådan anledning meddelats.

Även *Svenska landskommunernas förbund* har ifrågasatt, om ej för byggnadsplanområden borde meddelas bestämmelser motsvarande vad som föreslagits för stadsplanområden.

Länsstyrelsen i Stockholms län har — i likhet med *länsarkitekten i länet* — tillstyrkt lagändring i förevarande avseende men tillika framhållit såsom

angeläget, att denna utvidgades att omfatta utomplansområden i städer och stadsliknande samhällen såväl som byggnadsplane- och utomplansområden å den egentliga landsbygden samt sådana områden, där byggnadsförbud enligt 82 § stadsplanelagen vore gällande. Det hade i Stockholms län visat sig att inom områden, där byggnadsverksamheten reglerats genom byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, en livlig bebyggelse ofta kommit till stånd samt att behov av skydd mot markskövling av nu ifrågavarande slag uppkommit. Exempel härå hade förekommit i Sollentuna socken. Sedan inom ett område på landsbygden, för vilket utomplansbestämmelser gällde och där livlig egnahemsbebyggelse kommit till stånd, markexploateringen avstannat, hade en fastighetsägare, som innehade ett större för bebyggelse outnyttjat markområde, företagit sig att avskala matjordslagret och bortföra detsamma. Härigenom hade området fått ett mycket fult och skräpigt utseende till omkringboendes förfång. Byggnadsnämnden hade visserligen sökt förhindra områdets förstörande, men då något stöd i lag icke funnes för att tvinga fastighetsägaren att upphöra med markskövlingen, hade åsyftat resultat icke kunnat ernås. Med de höga priser på matjord, som vore rådande i Stockholmstrakten, kunde det understundom vara frestande för markägaren att utan hänsyn till den skada för framtiden, som därav uppkomme, avyttra matjorden och därigenom skaffa sig en tillfällig vinst. Det förelåge därför fara för att markskövling av angivet slag kunde komma att taga ökad omfattning, därest icke sådana lagbestämmelser komme till stånd, att densamma kunde förhindras.

Lantmäteristyrelsen, vilken före utlåtandets avgivande beretts tillfälle att taga del av de yttranden som avgivits av byggnadsstyrelsen samt länsstyrelsen och länsarkitekten i Stockholms län, har tillstyrkt de i utkastet föreslagna ändringarna med den utvidgning som påyrkats av sistnämnda båda myndigheter. Enär utomplansbestämmelser på vissa ställen gällde för mycket stora rena jordbruksområden, har styrelsen emellertid uttalat, att den förutsatte att tillämpningen av de blivande lagbestämmelserna handhades med den försiktighet, som påkallades av angivna förhållanden.

Överståthållarämbetet samt *länsstyrelserna i Uppsala, Malmöhus, Örebro och Västerbottens län* hava lämnat lagutkastet utan erinran.

Jämväl *Svenska stadsförbundet* och *Svenska kommunaltekniska föreningen* hava, under framhållande att den i utkastet föreslagna lagändringen vore behöflig, tillstyrkt densamma.

Å andra sidan har *Sveriges fastighetsägareförbund* uttalat betänkligheter mot förslaget samt därvid anfört bland annat, att det syntes förbundet anmärkningsvärt att behov av lagstiftning i det i promemorian berörda hänseendet skulle ha uppkommit på den korta tid av icke ens ett decennium som förflutit sedan stadsplanelagen antogs. Så långt förbundets erfarenhet sträckte sig hade icke förekommit sådana missförhållanden, som icke kunnat avhjälpas med stöd av gällande bestämmelser. — Förbundet har vidare framhållit, att om genom en lagstiftning, sådan som den i promemorian föreslagna, markägare exempelvis skulle bli förhindrade att företaga vanlig

skogsavverkning på ett område blott därför att inom samhället mer eller mindre obestämda planer vere å bane att i en stomplan upptaga skogsområdet såsom park, ställdes sådana markägare mången gång inför risken att få sin ekonomi spolierad, och detta under det att samhället icke hade någon skyldighet att påskynda planläggningen och ännu mindre att inlösa det område, över vilket samhället sålunda lade en död hand. Tyvärr förhölle det sig enligt vad förbundet uttalat också på det sättet, att det allmänna icke kunde fritagas från att stundom söka fördröja antagandet av sådan plan, som här vore i fråga, i syfte att försätta markägarna i sådana svårigheter, att de nödgades underkasta sig särskilt rigorösa planbestämmelser blott för att över huvud taget få en plan till stånd. Genom den nu föreslagna lagstiftningen skulle det allmänna erhålla ännu ett medel att öva påtryckning på markägare genom att dessa, ehuru samhället måhända avsiktligt försvårade fastställandet av en stadsplan eller stomplan, icke ens finge fälla träd eller schakta bort lera eller grus. En lagstiftning med dylika konsekvenser kunde icke tillstyrkas av förbundet.

Beträffande den närmare utformningen av bestämmelserna i lagutkastet har förbundet anmärkt, att det vore betänkligt att anknyta så allvarliga rättsföljder, som här avsåges, till någonting så obestämt som att fråga om antagande av stadsplan eller stomplan blivit väckt, samt vidare hemställt att i allt fall giltighetstiden för länsstyrelsens ifrågavarande förordnanden måtte begränsas.

Erfarenheten har visat, att enskilda fastighetsägare ej sällan å sin egen- dom vidtaga mer eller mindre ingripande åtgärder, vilka uppenbarligen äro av beskaffenhet att avsevärt försvåra att, där en tätare bebyggelse förefinnes eller är att förvänta, ordna förhållandena inom orten på ett med hänsyn till det allmänna bästa tillfredsställande sätt. Det är uppenbarligen av vikt, att lagstiftningen inrymmer möjlighet att i erforderlig utsträckning förebygga eller ingripa mot dylika åtgärder. I syfte att förekomma missbruk av ifrågavarande art har ock i 20 § av den gällande stadsplanlagen intagits visst förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning och andra därmed jämförliga åtgärder. Förbudet gäller emellertid allenast för områden som ingå i fastställd stadsplan eller stomplan för stad, köping och vissa andra stadsliknande samhällen.

Enligt förenämnda lagutkast skulle vederbörande länsstyrelse tillerkännas befogenhet att ingripa mot åtgärder av förevarande natur i vissa fall som icke omfattas av nyssnämnda förbud i 20 § stadsplanlagen. Länsstyrelsen skulle sålunda äga att med avseende å område, beträffande vilket beslut föreligger om antagande eller ändring av stadsplan eller stomplan eller fråga därom uppkommit, förordna om de inskränkningar i rätten att vidtaga schaktning, fyllning, trädfällning och därmed jämförliga åtgärder, som för- anleddes av omständigheterna. Samma befogenhet skulle enligt utkastet tillkomma länsstyrelsen för de fall, att Kungl. Maj:t meddelat nybyggnadsförbud för område, som inginge i antagen stadsplan eller stomplan eller beträf-

Departem-
ents-
chefen.

fande vilket Kungl. Maj:t utfärdat föreläggande om upprättande eller ändring av stadsplan eller stomplan. Härjämte skulle sådan befogenhet tillkomma länsstyrelsen, där Kungl. Maj:t, i samband med förordnande att stadsplanelagens bestämmelser för stad skulle tillämpas i fråga om visst område på landet, meddelat nybyggnadsförbud för området eller ock fråga väckts om dylikt förordnande.

Vad sålunda föreslagits har, såsom förut nämnts, föränlett vissa erinringar av Sveriges fastighetsägareförbund, som med hänsyn till de inskränkingar i jordägarens rätt att disponera över sin mark, utkastet innebure, ställt sig avvisande mot detsamma. Med anledning härav må framhållas, att det icke lär kunna undvikas att inom områden, där en tätare bebyggelse förefinnes eller håller på att växa fram, de särskilda fastighetsägarna måste vid brukande av sina fastigheter taga skälig hänsyn till deras gemensamma intresse av ordnade förhållanden inom orten. Å andra sidan bör uppenbarligen tillses att en fastighetsägare icke förhindras att utnyttja sin fastighet på ett ekonomiskt sätt i den mån detta kan ske utan förfång för andra fastighetsägare eller för det allmänna. Enligt utkastet skall, beträffande frågan om förbud mot åtgärder av förut nämnd natur, den närmare prövningen i sådant hänseende ankomma på länsstyrelserna. Det torde saknas anledning till antagande, att dessa myndigheter skulle komma att underkasta vederbörande fastighetsägare strängare föreskrifter än som äro nödvändiga och överensstämmande med billighetens krav. I detta sammanhang må erinras, att länsstyrelsens beslut får överklagas hos Kungl. Maj:t samt att beslutet, om förhållandena därtill föränleda, kan återkallas.

De myndigheter och sammanslutningar, som förutom fastighetsägarförbundet yttrat sig i saken, ha icke hyst några betänkligheter i fråga om den befogenhet som enligt utkastet skulle tillerkännas länsstyrelserna. I flera yttranden har däremot ifrågasatts, huruvida icke utkastet i förevarande avseende intoge en alltför restriktiv ståndpunkt, samt föreslagits, att vederbörande fastighetsägare borde vara underkastad vissa inskränkingar i fråga om vidtagande av sådana åtgärder, som här vore i fråga, även i andra fall än dem som avsåges med utkastet. Sålunda har byggnadsstyrelsen hemställt, att förslaget måtte utvidgas att omfatta jämväl områden, som inginge i fastställd eller ifrågasatt byggnadsplan för landsbygden, och svenska landskommunernas förbund har givit uttryck åt samma önskemål. Vidare har lantmäteristyrelsen, i likhet med länsstyrelsen och länsarkitekten i Stockholms län, framhållit angelägenheten av att förslaget utvidgades att omfatta utomplansområden i städer och stadliksnande samhällen såväl som byggnadsplane- och utomplansområden å den egentliga landsbygden samt sådana områden, där byggnadsförbud enligt 82 § stadsplanelagen gällde.

Det torde icke kunna bestridas, att till stöd för en utvidgning i förhållande till det remitterade lagutkastet anförts beaktansvärda skäl. Tydligt är sålunda, att på sätt byggnadsstyrelsen yttrat behovet av ett ingripande från det allmännas sida mot t. ex. olämplig jordschaktning i viss ort uteslutande är beroende av den å orten befintliga eller tilltänkta bebyggelsens beskaffen-

het och icke har något egentligt samband med frågan, vilka lagbestämmelser som eljest äro tillämpliga å bebyggelsen. Med hänsyn härtill lärer böra undersökas, i vad mån en utvidgning av ifrågavarande lagändring kan vidtagas.

Beträffande område, som ingår i fastställd byggnadsplan, synes lämpligen kunna såsom tredje stycke i 63 § stadsplanelagen intagas stadgande om enahanda befogenhet för länsstyrelsen, som förut föreslagits beträffande vissa områden i stad och därmed jämställda samhällen. Länsstyrelsen skulle sålunda äga att i fråga om sådant område som först nämnts förordna om de inskränkningar i rätten att företaga schaktning, fyllning, trädfällning och därmed jämförliga åtgärder, som till förekommande av missbruk föranledas av omständigheterna. Det torde emellertid även vara erforderligt att tillerkänna länsstyrelsen möjlighet att i vissa fall ingripa, innan byggnadsplan blivit fastställd. I 64 § torde fördenskull såsom andra stycke böra intagas en bestämmelse, enligt vilken länsstyrelsen, när fråga uppkommit om upprättande eller ändring av sådan plan, må äga att meddela förbud mot åtgärder som förut nämnts.

I detta sammanhang må framhållas, att byggnadsplan, som ofta tillkommer på markägarnas initiativ, städse lärer upprättas med tillbörlig hänsyn till varje enskild markägares bästa. Ett förhindrande av åtgärder som uppenbarligen väsentligen försvåra planens genomförande torde således ligga i markägarnas eget välförstådda intresse.

I 82 § stadsplanelagen stadgas att, därest på grund av 1 kap. 41 § tredje stycket lagen om fastighetsbildning i stad inom område som i sistnämnda lagrum avsåges rådde byggnadsförbud, då stadsplanelagen trädde i kraft, skall förbudet gälla, intill dess stadsplan varder fastställd eller Kungl. Maj:tt annorledes förordnar. Ifrågavarande stadgande i lagen om fastighetsbildning i stad, vilket upphävdes samtidigt med stadsplanelagens utfärdande, har nu sin motsvarighet i 57 § i sistnämnda lag. För område som avses i 82 § stadsplanelagen torde fördenskull i förevarande avseende böra gälla det samma som i det remitterade lagutkastet föreslagits beträffande områden, vilka avses i 57 § samma lag.

Av lantmäteristyrelsen och vissa andra myndigheter har såsom förut nämnts ifrågasatts, att även beträffande områden i stad och på landet, där allenast utomplansbestämmelser äro gällande, tillerkänna länsstyrelsen befogenhet att meddela förbud av ifrågavarande art. Något praktiskt behov av en sådan befogenhet lärer dock icke föreligga i andra fall än då bebyggelsen inom en ort framskridit så långt att stadsplan eller stomplan, respektive byggnadsplan, bör upprättas. För sådana fall skall emellertid länsstyrelsen redan enligt vad förut föreslagits äga meddela förbud mot schaktning, fyllning, trädfällning och därmed jämförliga åtgärder. Någon utvidgning av förevarande lagändring att jämväl omfatta utomplansområden synes därför icke böra vidtagas.

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet upprättats förslag till *lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj*

1931 (nr 142). Beträffande utformningen av detta förslag må anmärkas, att i fråga om 20 § andra stycket i förhållande till det remitterade lagutkastet vidtagits viss jämkning av redaktionell natur.»

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142).

Härigenom förordnas, att 20, 57, 63, 64 och 82 §§ stadsplanelagen den 29 maj 1931 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

20 §.

Inom område — — — avsett ändamål.

Föreligger med avseende å visst område beslut, varom i 14 § förmäles, om antagande eller ändring av stadsplan eller stomplan, eller är, på sätt i 15 § sägs, fråga väckt om antagande eller ändring av sådan plan, eller har enligt 16 § meddelats förbud mot nybyggnad inom område, för vilket antagits stadsplan eller stomplan eller beträffande vilket meddelats föreläggande enligt 4 § om upprättande eller ändring av sådan plan, äger Konungens befallningshavande förordna om de inskränkningar i rätten att vidtaga i första stycket omförmälda åtgärder, som föranledas av omständigheterna. Förordnande, varom nu är sagt, skall lända till efterrättelse utan hinder av förd klagan.

57 §.

Konungen äger — — — av omständigheterna.

Föreligger fråga — — — Konungens befallningshavande.

Har enligt första stycket meddelats nybyggnadsförbud, eller är fall för handen, som i andra stycket avses, skall vad i 20 § andra stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Närmare bestämmelser — — — av Konungen.

63 §.

Nybyggnad må — — — avsett ändamål.

Å byggnadsmark — — — mot tomtindelningen.

Beträffande område, som ingår i byggnadsplan, skall vad i 20 § andra stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

64 §.

Föreligger fråga — — — Konungens befallningshavande.

Är fall, som i första stycket avses, för handen, skall vad i 20 § andra stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

82 §.

Råder, då — — — annorledes förordnar.

I fall, som i första stycket avses, skall vad i 20 § andra stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1939.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 10 november 1938.

Närvarande:

justitieråden EKLUND,
LAWSKI,
VON STEYERN,
regeringsrådet HJÄRNE.

Enligt lagrådet den 13 oktober 1938 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 6 oktober 1938, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142)*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av extra hovrättsfiskalen Allan Nordenstam.

Lagrådet yttrade:

Enligt det i förslaget upptagna nya andra stycket i 20 § skall Konungens befallningshavande i angivna fall äga förordna om de inskränkningar i rätten att vidtaga i första stycket omförmälda åtgärder, som föranledas av omständigheterna.

I lagtexten har icke närmare utsagts vilka omständigheter härvidlag skola komma i betraktande. Av de skäl, som åberopats till stöd för bestämmelsens införande, kan emellertid den slutsatsen dragas att ett förbud av den innebörd varom här är fråga överhuvud icke bör meddelas utan att särskild anledning därtill föreligger. För att ett ingripande från Konungens befallningshavandes sida skall vara påkallat torde visserligen icke kunna krävas, att ett otillbörligt förfarande redan påbörjats, men förhållandena böra dock utmärka, att missbruk i något avseende kan befaras. Genom bestämmelsens anknytning till första stycket i 20 § likasom genom hänvisningarna till reglerna i 14—16 §§ om nybyggnadsförbud antydes vidare en viss begränsning rörande den utsträckning som i olika hänseenden får givas åt ett enligt andra stycket meddelat förbud. Sålunda bör uppenbarligen ett förbuds giltighetstid begränsas till vad ändamålet kräver, därvid reglerna i 14 och 15 §§ samt med stöd av 16 § i särskilda fall meddelade tidsbestämmelser kunna tjäna till ledning. Har exempelvis ett förbud meddelats i fall, som angives i 14 eller 15 §, bör detsamma begränsas att avse högst ti-

den till dess fastställelsefrågan blivit av Kungl. Maj:t prövad; skulle sådan tidsbegränsning ej hava skett, och vägras fastställelse utan att nybyggnadsförbud samtidigt meddelas, måste förstnämnda förbud omedelbart av Konungens befallningshavande återkallas. Tydligt är ock att förbudet bör inskränkas till att gälla allenast områden, vilkas användande för avsett ändamål kan försvåras genom sådan åtgärd varom fråga är. Förbudet bör vidare begränsas till den eller de kategorier av obehöriga förfoganden, som äro att befara, t. ex. schaktning eller trädfällning, och om möjligt även såtillvida att mindre ingripande åtgärder undantagas från förbudet. Genom att de förbjudna åtgärderna sålunda noggrant angivas undvikes jämväl, att jordägare lämnas i ovisshet om gränserna för sin rätt att nyttja fastigheten. Där i något fall ett mera generellt förbud visar sig erforderligt, bör detta, i överensstämmelse med vad enligt första stycket gäller, omfatta allenast sådana åtgärder, som uppenbarligen äro av beskaffenhet att kunna väsentligt försvåra området användande för avsett ändamål.

Måhända skulle det bliva lättare att tolka bestämmelsen i enlighet med vad nu sagts, om en jämkning sker i lagtexten så att där uttalas, att Konungens befallningshavande äger i den utsträckning, som föranledes av omständigheterna, meddela förbud mot åtgärd varom i första stycket sägs. Genom en sådan avfattning skulle jämväl tydligare än i förslagets text komma till uttryck att vad i 68 § är stadgat äger tillämpning, om befallningshavandens förordnande åsidosättes.

Då Konungen meddelar föreläggande om upprättande eller ändring av stomplan, sker det med stöd av 12 §. Detta lagrum bör därför jämte 4 § åberopas i lagtexten.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementetsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 november 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler, efter gemensam beredning med chefen för kommunikationsdepartementet, lagrådets den 10 november 1938 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 6 oktober 1938 remitterade förslaget till lag om ändring i vissa delar av stadsplanelagen den 29 maj 1931 (nr 142).

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

»Vad lagrådet yttrat till närmare utveckling av innebörden i det nya andra stycket i 20 § stadsplanelagen överensstämmer med de synpunkter, som legat till grund för lagförslaget, och föranleder därför icke någon erinran från min sida.

De ändringar av lagtexten, som lagrådet ifrågasatt i förtydligande syfte, torde böra iakttagas. Härjämte synas i nyssnämnda stycke böra vidtagas vissa andra jämkningar av redaktionell innebörd.»

Föredraganden hemställer, att det i enlighet med vad nu anförts jämkade förslaget måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.